

Helsingfors/Mariehamn 9.1.2023

Nr 2/23

Hänvisning Ålands lagtings skrivelse
14.12.2022, nr 231/2022.

Till Justitieministeriet

Ärende Utlåtande över landskapslag om tillämpning på Åland av lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete, antagen av lagtinget 14.12.2022.

Landskapslagens bakgrund och huvudsakliga innehåll

Lagtinget antog 20.1.2010 en landskapslag genom vilken rikets lag om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete (FFS 738/2009, nedan rikslagen) gjordes tillämplig i landskapet. Giltighetstiden för denna blankettlagstiftning har därefter förlängts t.o.m. 31.12.2022 i enlighet med rikslagens giltighetstid. Genom föreliggande landskapslag görs rikslagen tillämplig för tiden 1.1.2023 – 31.12.2024.

Lagstiftningsbehörigheten

I en landskapslag kan enligt 19 § 3 mom. i självstyrelselagen för Åland för vinnande av enhetlighet och överskådlighet intas stadganden av rikslagstiftningsnatur som i sak överensstämmer med motsvarande stadganden i rikslag. Intagande av sådana stadganden i en landskapslag medför inte ändring i fördelningen av lagstiftningsbehörigheten mellan riket och landskapet.

Rikslagens syfte är att främja återgång i arbete för dem som får invalid- och sjukpension. Enligt landskapslagens 1 § ska rikslagen tillämpas på invalidpension som har beviljats med stöd av landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för den offentliga sektorn eller landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om pension för arbetstagare oberoende av vad som i landskapslagarna föreskrivs om arbetsinkomsternas inverkan på invalidpensionen.

Lagstiftningsbehörigheten i fråga om landskapets myndigheter, landskapets tjänstemän, tjänstekollektivavtal för landskapets anställda, arbetspensionsskydd för landskapets anställda och för förtroendevalda inom landskapsförvaltningen samt för rektorer, lärare och timlärare vid grundskolor i landskapet tillkommer landskapet enligt 18 § 1, 2 och 2 a punkterna i självstyrelselagen. Till landskapets behörighet har i 18 § 4 punkten i självstyrelselagen hänförts bl.a. kommunernas förvaltning, kommunernas tjänsteinnehavare och tjänstekollektivavtal för kommunernas anställda.

Till rikets lagstiftningsbehörighet hör enligt 27 § 11 och 21 punkterna samt 29 § 3 punkten i självstyrelselagen arbetsrätt, arbetspensionsskydd för kommunernas anställda och för förtroendevalda inom kommunalförvaltningen, samt arbetspensionsskydd för andra, med de undantag som följer av 18 § 2 a punkten, försäkringsavtal och socialförsäkring.

Till den del landskapslagen innehåller bestämmelser som utgör riksbehörighet kan de med stöd av 19 § 3 mom. i självstyrelselagen intas i landskapslagen. Ålandsdelegationen noterar dock att enligt 2 § i landskapslagen ska 5 § i rikslagen om inkomstgräns vid sjukpension som beviljas av Folkpensionsanstalten och vilande pension inte tillämpas i landskapet med stöd av landskapslagen. Bestämmelsen i rikslagen gäller rättsområdet folkpension, som utgör riksbehörighet, varför bestämmelsen är direkt tillämplig i landskapet med stöd av rikslagstiftningen. I utlåtande nr 22/16 av 27.10.2016 noterade Ålandsdelegationen att motsvarande bestämmelse i den då gällande blankettlagen på det sätt på vilket bestämmelsen är utformad ger det felaktiga intrycket av att nämnda 5 § överhuvudtaget inte skulle vara tillämplig i landskapet, fastän den såsom utgörande riksbehörighet är direkt gällande på Åland. Då det i 2 § anges att det är med stöd av landskapslagen som riksbestämmelsen inte ska tillämpas, kan man dock utgå från att paragrafen endast omfattar det arbetspensionsskydd som landskapet har lagstiftningsbehörighet över, varför Ålandsdelegationen på motsvarande sätt som i nämnda utlåtande samt i utlåtande nr 8/21 av 27.1.2021 inte föreslår att lagrummet ska förordnas att förfalla.

Ålandsdelegationen konstaterar att landskapslagen får viss retroaktiv verkan eftersom den ska tillämpas fr.o.m. 1.1.2023. Eftersom landskapslagen innebär en förlängning av giltighetstiden för rikslagen, som gällt t.o.m. 31.12.2022, och är till fördel för dem den gäller, föreligger enligt Ålandsdelegationens bedömning inte något hinder för att landskapslagen tillämpas retroaktivt.

Ålandsdelegationens utlåtande

Ålandsdelegationen finner att landskapslagen faller inom landskapets lagstiftningsbehörighet. Ålandsdelegationen har dock ovan i utlåtandet anfört anmärkningar beträffande landskapslagens 2 §, vilka dock inte påverkar behörighetsfördelningen.

Närvarande Ordföranden Lindbäck, ledamöterna Dahlén, Lampi, Leino-Sandberg och Siitari.

På Ålandsdelegationens vägnar:

Peter Lindbäck
ordförande

Rainer Åkerblom
sekreterare